

۳. تبعیت کردن دلالت التزامیه از دلالت مطابقیه [درباقی بودن حجیتش]

لازم اعم (پاورقی: یکی از منشاء ها) است: مانند خیس شدن زید که ممکن است با غیر از زیر باران رفتن } انجام شود.

لازم مساوی (پاورقی: تنها منشاء) است: مانند دود که تنها منشأش آتش است.

سؤال: تا این جا گفتیم مدلول التزامی حجت است، حال اگر متوجه شدیم مدلول مطابقی حجیت نداشته مثلاً دروغ بوده آیا مدلول التزامی باقی می ماند یا آن هم از بین می رود؟

به بیان دیگر از حیث وجود، ترتیب و ترتب بین مدلول مطابقی و التزامی وجود دارد (یعنی وجوداً تا مدلول مطابقی نباشد مدلول التزامی هم نمی آید)، حال آیا از حیث عدم، هم ترتیب و ترتب وجود دارد یا خیر؟ یعنی اگر مدلول مطابقی از حجیت افتاد [پاورقی: چون مدلول مطابقی هست ولی حجت نیست] آیا مدلول التزامی هم از حجیت می افتد؟

جواب:

الف) برخی از علماء می فرمایند: نه نمی توانیم بگوییم حجیت مدلول التزامی وابسته به مدلول مطابقی است، مثلاً در مثال زید داخل آتش رفت لازمهاش احتراق و موت اوست، اینجا موت لازم اعم از احتراق است یعنی ممکن است زید داخل آتش برود ولی به سبب دیگری مثلاً سکنه بمیرد. (پاورقی: یعنی حتی اگر داخل شدن زید در آتش برای ما حجیت نداشته باشد باز هم موت زید ممکن است)

ب) وقتی مدلول مطابقی از حجیت افتاد مدلول التزامی هم حجیتش از بین می رود.

شهید صدر و مرحوم خوئی هر دو نظر دوم را قبول دارند ولی به دو بیان:

مرحوم خوئی: درست است که موت به خودی خود لازم اعم از احتراق است لکن این جا که مدلول التزامی شده لازم اعم نیست بلکه لازم مساوی است چون این موت، موت اعم نیست بلکه موت ناشی از احتراق است [زید داخل آتش شده پس من بالملازمه کشف می کنم که او به سبب آتش مرده] و اگر ثابت شد او داخل آتش نشده پس بالملازمه هم کشف موت نمی کنیم.

شهید صدر: این مدلول التزامی دو صورت دارد:

الف) یا این تقیید و تخصیص موت به احتراق قبل از ملازمه هم وجود داشته، یعنی قبل از اینکه ملازمه شکل بگیرد موضوع ما موت ناشی از احتراق بوده نه مطلق ← موت در این صورت حق با شماست زیرا طرف ملازمه ذات کلی مرگ نیست بلکه آن مرگ ناشی از احتراق است که این لازم، لازم مساوی است.

ب) یا این تقييدِ موت به احتراق قبل از ملازمه وجود نداشته بلکه این مدلول التزامی قبل از ملازمه، اطلاق و کلیت و عمومیت داشته و حال که در ملازمه قرار گرفته ناچار شده است محسوس شود به طرف ← ملزوم خودش در این صورت لازم اعم است و مساوی نیست.

نکته: در ملازمه نوع اول (مرحوم خوئی) نوعی علیت وجود دارد ولی در ملازمه نوع دوم صرفاً همراهی و تلازم وجود دارد نه علیت.

از آنجایی که جزوه در حال ویرایش هست، لطفا ایرادات احتمالی را حتما اطلاع بدید

۰۹۱۲۷۵۸۸۶۲۴ @abdorreza۱۲۸ کانال حلقه ثالثه halqeh۳